

Sporla İlgili Metaforik Algıların Kuşaklara Göre İncelenmesi¹

Hasan Buğra EKİNCİ¹, Ahmet Yavuz MALLI¹, Cemil Tuğrulhan ŞAM², Nurcan DEMİREL²

DOI: <https://doi.org/10.38021asbid.1199419>

ORJİNAL ARAŞTIRMA

¹Erzincan Binali Yıldırım
Üniversitesi,
Spor Bilimleri Fakültesi,
Erzincan/Türkiye

²Erzurum Atatürk
Üniversitesi,
Spor Bilimleri Fakültesi,
Erzurum/Türkiye

Öz

Bu araştırmanın amacı farklı kuşakların spor kavramıyla ilgili algılarını metafor metodu kullanarak belirlemektir. Bu araştırma spora yönelik algıları ortaya koyması bakımından nitel araştırma desenlerinden olgubilim kapsamında yapılmıştır. Araştırma grubu Erzincan ilinde farklı kuşaklarda bulunan 56'sı kadın 49'u erkek olmakla birlikte toplam 105 Kişiden oluşmaktadır. Araştırma verileri katılımcıların "Spor ..... gibidir. Çünkü....." cümlesini tamamlamaları ile elde edilmiştir. Katılımcıların beyan ettikleri düşünce ve görüşler ile sınırlıdır. Verilerin analizi " tasnif etme, adlandırma, kategori geliştirme, geçerlik ve güvenilirliği sağlama ve verileri bilgisayar ortamına aktarma" aşamalarından oluşmuştur. Araştırmaya katılan toplam 105 katılımcı, X kuşağı 46, Y kuşağı 48, Z kuşağı 40 metafor üretmişlerdir. Üretilen bu metaforların ait olduğu kategoriler incelendiğinde Sağlık, Yaşam, Rahatlama ve Pozitif katkı kategorilerine ait metaforlar ürettikleri anlaşılmıştır. Sonuç olarak spor algısı bütün kuşaklarda benzer metaforlarla açıklandığı anlaşılmaktadır. Bu sonuç spor yapısının tarihsel süreçte başkalaşım yaşamadan varlığını sürdürdüğüne işaret etmektedir.

Anahtar kelimeler: Metafor, Spor Algısı, X-Y-Z kuşakları

Sorumlu Yazar:

Hasan Buğra EKİNCİ
hasan.ekinci@erzincan.edu.tr

Investigation Of Sports Related Metaphoric Perceptions According to Generations

Abstract

The aim of this research is to determine the perceptions of different generations about the concept of sport by using the metaphor method. This research was carried out within the scope of phenomenology, one of the qualitative research designs, in terms of revealing the perceptions about sports. The research group consists of a total of 105 people, 56 women and 49 men, from different generations in the province of Erzincan. The research data showed that the participants "Sports ..... like this. Because ....." is obtained by completing the sentence. It is limited to the thoughts and opinions expressed by the participants. The analysis of the data consisted of the stages of "classifying, naming, developing a category, ensuring validity and reliability, and transferring the data to the computer environment". A total of 105 participants participated in the research, generation X 46, Y generation 48, Z generation 40 metaphors. When the categories to which these metaphors belong are examined, it is understood that they produce metaphors belonging to the categories of Health, Life, Relaxing and Positive Contribution. As a result, it is understood that the perception of sports is explained with similar metaphors in all generations. This result shows that the perception of sports continues to exist without any change in the historical process.

Keywords: Metaphor, Sports perception, X-Y-Z generation

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi:
04.11.2022

Kabul Tarihi:
12.12.2022

Online Yayın Tarihi:
19.12.2022

Giriş

Dünyamızı ve yaşamımızı anlamlandırmak ve yorumlamak için metaforları bilişsel bir araç olarak kullanılmaktadır. Örneğin; öğretmen mum gibidir derken çevresine bilgisel ışık saçan, aydınlatan bir öğreticiyi tanımlamaktadır. Metafor, eski Yunanda phrein ve meta kelimelerinin birleşiminden gelen ve bir “şey”in bazı yönlerinin başka bir “şey”e transfer edildiği dilbilimsel / bilişsel süreçleri anlatan ve dile ve düşünceye yönelen bireyin zihinsel faaliyetinin temelini oluşturan yapılardan biridir (Cebeci, 2013). Metaforlar “insanların hayatı, çevreyi, olayları ve nesnelere nasıl gördükleri; farklı benzetmeler kullanarak açıklamaya çalışmada kullandıkları bir araç olarak düşünülmektedir.” (Cerit, 2008).

Spor ise kişinin bedensel, ruhsal gelişimini düzenleyen bir faaliyet gibi görünmesinin yanında dönemimizin en büyük faaliyetlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Spor kişinin sağlık çerçevesinde yaşamını devam ettirmesinde büyük önem arz etmektedir (Çolakoğlu ve Şenel 2003). Bunun yanında spor, psikoloji, sosyoloji gibi birçok bilim dalı ile de ilişki içerisindedir (Çelik, Zengin ve Baş, 2017). Spor alanı düşünüldüğünde bu alandaki kavramlar metafor oluşturmaya çok uygundur çünkü genellikle benzetme yoluyla betimlenir. Örnek olarak “tazı gibi koşmak”, “ nal toplamak”, “yağmur gibi yağmak” vb. gibi genellikle güç, kuvvet, aciziyet gibi durumları vurgulamayı amaçlayan metaforlar günlük hayatımızda sık sık karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte metaforlar, bireylerin öğrenilecek becerinin önceden zihinde oluşturulmasını sağlayarak sportif performansı geliştirdiğini ve kişinin motivasyonunu yükselttiğini vurgulamıştır (Gassner, 1999). Yediden yetmiş herkesin, yani bütün kuşakların spora bir şekilde temas ettiği öngörülebilir.

Tarihsel süreçte kuşaklar:

- The Silent Generation (Sessiz kuşak), 1922-1945 arası doğanlar.
- The Baby Boomers (Bebek patlaması kuşağı), 1946-1964 arası doğanlar.
- X Generations (X kuşağı), 1965-1980 arası doğanlar.
- Echo Moomer/Millennials (Y kuşağı), 1981-2000 arası doğanlar.
- Kristal çocuklar, (Z kuşağı), 2001-2020 arası doğumlular (Altuntuğ, 2012).

X Generations (X kuşağı): Bu kuşağa mensup olanların 1965-1979’lu seneler arasında doğmuş bebekler oldukları öne sürülmektedir (Kyles, 2005). Konuyla alakalı literatür incelendiğinde bu kuşağın genellikle; “Haylaz kuşak”, “Neden ben?” kuşağı, “MTV kuşağı” veya “Bumerang kuşağı” türünden adlarla anıldığı karşımıza çıkmaktadır (Çetin ve Karalar, 2016).

Echo Moomer/Millennials (Y kuşağı): 1980-1995’li seneler arasında doğmuş olan çocuklardan oluşmaktadır.

Kristal çocuklar, (Z kuşağı): 2000 ve sonrası doğan kişiler söz konusu kuşağın birer temsilcisi olarak yaşamlarını sürdürmektedir. Z kuşağı da Y kuşağındaki gibi teknoloji ile iç içedir hatta kristal çocuklar için sık sık teknoloji bağımlısı olduğu dile getirilmektedir. Özellikle çağımızın ileri teknoloji akıllı cihazları yüksek işlem gücü sağlayan internet altyapısı da Z kuşağını teknoloji bağımlısı kişiler olmasına yol açmaktadır (Kavalcı ve Ünal, 2016).

Bu bilgiler ışığında farklı kuşak mensubu bireylerin sporla ilgili metaforik algılarının incelenmesi bu çalışmanın amacı olmuştur.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma, X, Y, Z kuşaklarının spor algılarını ortaya koyması açısından nitel araştırma desenlerinden biri olan olgubilim araştırmasıdır. Olgubilim araştırmaları kişilerin bir olguyla ilgili algıladıkları, yaşadıkları ve bunlara yüklenen anlamları ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bir olgu yahut bir konu üzerindeki algıların belirlenmesinde kullanılan yöntemdir. Dolayısıyla bu araştırmada farklı kuşaklardaki bireylerin algılarının ortaya çıkarılmasında metaforlardan yararlanılmıştır. Alan yazındaki olgubilim ve hikâye analizi deseni gibi tekniklerin kullanıldığı nitel çalışmalarda, az sayıda örneklem üzerinde yeterince detaylı veri toplandığı anlaşılmaktadır. Bu bilgiler veri büyüklüğünün, nitel çalışmalar için önem arz etmediğini göstermektedir (Neuman ve Robson, 2014). Araştırma verileri doygunluğa ulaştığı için 105 katılımcıda sonlandırılmıştır. Araştırmacı, incelediği olgu hakkında farklı örneklemelerden birbirine yakın bilgiler topluyor ve bununla birlikte topladığı bilgilerden daha ileri bilgilere ulaşamıyorsa doygunluk sağlandığı anlaşılmaktadır (Strauss ve Corbin, 2014).

Çalışma Grubu

Araştırma grubu, 2022 yılında Erzincan’da farklı kuşaklarda yer alan 56’sı kadın 49’u erkek toplam 105 Kişiden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada farklı kuşaklarda yer alan katılımcıların öz deneyimlerinden yola çıkılarak spor kavramına metafor algılarını belirlemek için “Spor ..... gibidir, çünkü .....” Şeklinde açık uçlu verilen cevaplardan yararlanılmıştır. Ayrıca araştırmacı tarafından oluşturulan ve çalışmada kullanılan kişisel bilgi formu ile katılımcıların cinsiyetlerine ve ait oldukları kuşaklara dair bilgiler elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi (Yıldırım ve Şimşek, 2013), kullanılmıştır. Veriler analiz edilirken katılımcıların oluşturduğu metaforlar ortak özelliklerine göre temalar ve kategoriler altında listelenmiştir. Katılımcıların google form üstünden oluşturdukları metaforlar içerik analizi yöntemi kullanılarak analizleri yapılmıştır. İçerik analizi yönteminde elde edilen veriler ilk önce kavramsallaştırılır daha sonra ortaya çıkarılan kavramlar bir mantık doğrultusunda düzenlenir ve verileri açıklayan durumlar temalaştırılarak nihayete erdirilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu analizde esas amaç, yapılan çalışma sonucunda ulaşılan verileri açıklayabilecek kavramları elde etmektir. Çalışmada elde edilen veriler, içerik analizi basamaklarına göre kodlama-ayıklama, kategorileştirme, geçerlik güvenilirlik ardından verilerin yorumlanması basamakları izlenerek analiz edilmiştir. Kodlama ve ayıklama: Araştırmaya katılan bireylerin önce cevapları incelenerek metaforların ve cümlelerin anlamlılığı değerlendirilmiştir. Eksik ve hatalı ifadeler çalışmadan çıkarılmıştır. Katılımcıların geliştirdikleri metaforlar tablo haline getirilmiştir. Daha sonra katılımcıların ilgili konuda metafor oluştururken spor kavramıyla alakalı hangi özellikleri baz aldığı belirlenmiştir. Kategoriler oluşturulurken, metaforların mantıksal çerçevede bütünlük oluşturması hedeflenmiştir. Araştırma kapsamında nitel araştırmalar ve spor bilimleri alanında uzman olan 2 öğretim üyesinin görüşlerine başvurulmuş ve araştırmanın bütün aşamalarında destek ve geribildirim alınmış, araştırmayı yapan kişiler ve uzman kişiler arasındaki görüş birlikleri ve farklılıkları tespit edildikten sonra [Güvenirlik = (Görüş Birliği / Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) x 100] formülü kullanılmıştır. Miles ile Huberman'ın (2015) geliştirdiği bu formül nitel araştırmalarda uzmanların ve araştırmacının değerlendirmesi arasındaki uyumun %90 ve üstü olduğu durumlarda istenilen güvenilirlik sağlanmaktadır (Saban, 2008). Söz konusu formüle göre araştırmanın güvenilirliği 0,92 olarak bulunmuştur. Geçerlik ve güvenilirliğin artırılması açısından kullanılan yöntemlerden olan uzman incelemesi, nitel çalışmalar konusunda uzman kişilerce çalışmanın incelenmesidir (Creswell, 2013).

Araştırmanın Etiği

“Mevcut araştırma süresince “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” çerçevesinde hareket edilmiştir.”. Bu kapsamda Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İnsan Araştırmaları Sağlık ve Spor Bilimleri Etik Kurulundan 28.10.2022 tarihli toplantısında 10/03 protokol no ile araştırmanın yürütülmesi uygun bulunmuştur.

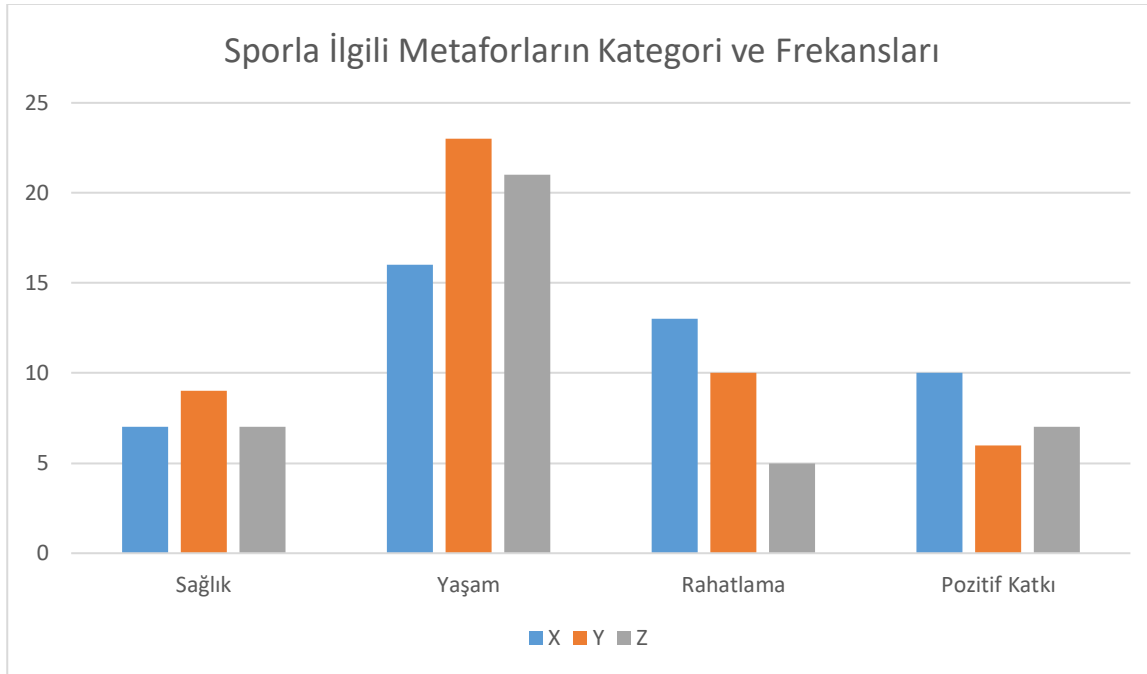
Bulgular

Araştırmaya katılan X, Y ve Z kuşaklarındaki katılımcıların “Spor..... gibidir. Çünkü.....” ifadesinden elde edilen veriler incelendiğinde 118 kişinin anlamlı metafor ürettiği anlaşılmaktadır. Üretilen metaforlara uygun olarak .... Kategori oluşturulmuştur. Metaforlar, kategoriler ve frekansları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Öğrencilerin Spor Kavramıyla İlgili Metaforları ve Kavramları

Kuşak	Kategori	f	Metafor
X	Sağlık	7	İlaç, Sağlık, Psikoloji, Terapi
	Yaşam	16	Aşk, Hayat, Özgürlük, Özgüven, Yaz, Nefes, Gülmek, Su, Güneş, Sanat
	Rahatlama	13	Dinginlik, Terapi, Özgürlük, Gülmek, Çikolata, Yürüyüş, Nefes, Kuş
	Pozitif katkı	10	Karınca, Çikolata, Kuş, Çelik, Sanat, Yaz, Öğretmen
Y	Sağlık	9	Vitamin, İlaç, Meditasyon, Terapi, Antidepresan, Sağlık
	Yaşam	23	Aile, Hayat, Müzik, Su, Nefes, Yemek, Çay, Kitap, Güneş, Hediye, Yatırım
	Rahatlama	10	Nefes, Meditasyon, Terapi, Antidepresan, Kuş
	Pozitif katkı	6	Çay, Hediye, Müzik, Kuş, Ayna,
Z	Sağlık	7	İlaç, Meditasyon, Terapi, Doktor, Sağlık
	Yaşam	21	Sevgi, Hayat, Aşk, Su, Okul, Deniz, Tohum, Nefes
	Rahatlama	5	Meditasyon, Terapi, Nefes, Makyaj, Deniz
	Pozitif katkı	7	Sanatçı, Tohum, Makine, Aslan, Karınca, Makyaj, Futbol

Grafik 1. X, Y, Z kuşaklarına mensup katılımcıların sporla ilgili metaforlarının kategori ve frekansları

Tablo 1 ve Grafik 1’den de görüldüğü üzere sporla ilgili en çok üretilen metaforlar 3 kuşakta da yaşam kategorisi altında yer almaktadır. Yaşam kategorisindeki verilen cevaplara göre farklı kuşaklardaki katılımcılar sporu eğlenme, nefes alma, sevme, bedenine yatırım yapma aracı olarak

gördüğü ve yaşam kalitesini arttırdıkları görülmektedir. Bu kategorideki birkaç yanıt şu şekildedir: “Spor nefes gibidir, çünkü hayat için nefes gerekir”, “Spor Sanat gibidir, çünkü bedene şekil verir”, “Spor aile gibidir, çünkü her daim birlikte olmayı ve ayrılmamayı gerektirir”. En çok metafor üretilen ikinci kategori rahatlama kategorisidir. Rahatlama kategorisinde katılımcılar sporu terapi ve dinginlik aracı olarak görmektedir. Bu kategorideki bazı yanıtlar ise şu şekildedir. “Spor terapi gibidir çünkü bedeni ve zihni dinlendirir”, “Spor antidepresan gibidir, çünkü sakinleştirir”. Daha sonra en çok metafor üretilen kategoriler iste sağlık ve pozitif katkıdır. Sağlık kategorisinde sporun insana iyi geldiği ve adeta bir doktor gibi bireye kaliteli bir yaşam sunduğu yorumları yapılmıştır. Sağlık kategorisindeki bazı yanıtlar ise şu şekildedir: “Spor doktor gibidir, çünkü sağlıklı yaşamaya yönlendirir”, “Spor ilaç gibidir, çünkü yaraları iyileştirir”. Pozitif katkı kategorisinde ise sporun insanı manevi olarak zenginleştirdiği şeklindedir. Bu kategorideki bazı yanıtlar ise şu şekildedir. “Spor yaz gibidir, çünkü hep huzur verir”, “Spor kuş gibidir, çünkü insana bir çift kanat verir”. Şeklindedir.

Tartışma ve Sonuç

Araştırma sonucunda x, y, z kuşağında bulunan katılımcıların spor kavramına yönelik metaforları 4 kategori altında toplanmıştır. Bu kategoriler, sağlık, yaşam, rahatlama ve pozitif katkı olarak adlandırılmıştır. Bu kategoriler doğrultusunda 3 kuşağında spor algısını olumlu ve pozitif olarak açıkladığı görülmüştür. Ayrıca 3 kuşakta da spor algısının çok fazla farklılaşmadığı genelde sporu aynı kategoriler ile açıkladıkları tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde Yetim ve Kalfa (2019) üniversite öğrencilerinin spor algıları üzerine yaptıkları çalışmada spor algısını 8 kategoride açıklamıştır. Bu kategorilerden sağlık kategorisinde 8 metafor, hayat kategorisinde 20 metafor, rahatlama kategorisinde 25 metafor ile açıklandığını bulmuşlardır. Ek olarak Sevinç ve Ergenç (2017) üniversite öğrencileri üzerine yaptıkları çalışmada spor algısını 18 kategoride açıklamıştır. Bu kategorilerden sağlık verici kategorisinde 39 metafor, pozitif katkı kategorisinde 13 metafor ile açıklandığını bulmuşlardır. Ayrıca Kurtipek ve Sönmezoğlu (2018) spor yöneticilerinin spor algılarına belirlemek için yaptıkları çalışmada spor algısını 6 kategoride açıklamışlardır. Bu kategorilerden yaşam kalitesini yükseltmek 11 metafor ile açıklanmıştır. Ayrıca Koç ve ark. (2015) 7. Sınıf öğrencilerinin spor kavramıyla ilgili algılarını tespit etmek için yaptıkları araştırmaları sonucunda katılımcıların büyük çoğunluğunun (%93.07) sporla ilgili olarak olumlu metafor geliştirdiklerini bulmuşlardır. Yapılan bu çalışmalarda olduğu gibi genel olarak aynı kategorilerle açıklanan spor algısı yapılan bu çalışmayı destekler niteliktedir.

Bu üretilen metaforlar doğrultusunda x,y,z kuşaklarında spor kavramının olumlu olarak algılandığı ve söz konusu kuşaklarda üretilen metaforik algıların benzer kategoriler altında toplandığı görülmüştür.

Etik Kurul İzin Bilgileri

Etik değerlendirme kurulu: Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İnsan Araştırmaları Sağlık ve Spor Bilimleri Etik Kurulu

Etik değerlendirme belgesinin tarihi: 28.10.2022

Etik değerlendirme belgesinin sayı numarası: 10/03

Araştırmacıların Katkı Oranları Beyanı

Araştırmanın yöntem ve bulgular kısmı ile ilgili süreçler birinci yazar, tartışma ve sonuç kısmı ile ilgili süreçler ise ikinci yazar, giriş ve literatür kısmı ile ilgili süreçler üçüncü ve dördüncü yazar tarafından gerçekleştirilmiştir.

Kaynakça

- Cebeci, O. (2013). *Metafor ve şiir dilinin yapısal özellikleri*. İthaki Yayınları.
- Cerit, Y. (2008). Öğretmen kavramı ile ilgili metaforlara ilişkin öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin Görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(4), 693-712.
- Creswell, J. W. (2013). Steps in conducting a scholarly mixed methods study.
- Çelik, A., Zengin, S., ve Baş, M. (2017). Sporcu lise öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin belirlenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 2(4), 20-31.
- Çetin, C., ve Karalar, S. (2016). X, Y ve Z kuşağı öğrencilerin çok yönlü ve sınırsız kariyer algıları üzerine bir araştırma. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 14(28), 157-197.
- Çolakoğlu, F., ve Şenel, Ö. (2003). Sekiz haftalık aerobik egzersiz programının sedanter orta yaşlı bayanların vücut kompozisyonu ve kan lipidleri üzerindeki etkileri. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 57-61.
- Gassner, G. J. (1999). Using metaphors for high-performance teaching and coaching. *Journal of Physical Education Recreation & Dance*, 70(7), 33-35.
- Altuntuğ, N. (2012). Kuşaktan kuşağa tüketim olgusu ve geleceğin tüketici profili. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4(1), 203-212.
- Kavalci, K., ve Unal, S. (2016). A research on comparing consumer decision-making styles and learning styles in terms of the generation y and z. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(3), 1033-1050.
- Kurtipek, S., ve Sönmezoğlu, U. (2018). *Determination of the perceptions of sports managers about sport concept: A metaphor analysis study*.
- Koç, M., Murathan, F., ve Murathan, T. (2015) İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin spor kavramına ilişkin algıları. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(9), 294-303
- Kyles, D. (2005). Managing your multigenerational workforce. *Strategic Finance*, 87(6), 52.
- Miles M. B., Huberman A. M. (2015). *Nitel veri analizi: Genişletilmiş bir kaynak kitap*. Çeviri editörleri: Sadegül Akbaba Altun ve Ali Ersoy. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Neuman, W. L., ve Robson, K. (2014). *Basics of social research*. Toronto: Pearson Canada.
- Saban, A. (2008). İlköğretim I. kademe öğretmen ve öğrencilerinin bilgi kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *İlköğretim Online*, 7(2), 421-455.
- Sevinç, Ö. S., ve Ergenç, M. (2017). Düzce Üniversitesi'nin bazı fakültelerinde öğrenim görmekte olan lisans öğrencilerinin "Spor" hakkındaki metaforları. *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 106-131.
- Strauss, A., ve Corbin, J. (2014). *Basics of qualitative research techniques*. New York: Sage Publications.
- Yetim, A. A., ve Kalfa, M. (2019). Üniversite öğrencilerinin sporla ilgili metaforik algıları ve spor etkinliği dersi. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(1), 41-54.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (1999). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11 baskı: 1999-2018).
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2013). *Qualitative research methods in social sciences*. Ankara: Seçkin Publishing, 78.

Bu eser [Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) ile lisanslanmıştır.

ⁱ Bu çalışma 6. Uluslararası Akademik Spor Araştırmaları Kongresi'nde özet bildiri olarak sunulmuştur.